

Gotlands vapen.

En vådur och icke, såsom riksheraldikern föreslagit, ett »gudslamm» vill som bekant föreningen Gotlands fornvänner och länsstyrelsen i Visby ha i Gotlands läns vapen. Föreningen har därför till regeringen överlämnat ett förslag, utvisande i blått fält en grå vådur med rutad och flikad fana i rött och guld med förgyllda horn. Riksheraldikerns förslag upptar ett agnus Dei med gloria i guld och en tvätungad fana i silver med rött kors.

Föreningens styrelse har ansett det vara av stor betydelse att erhålla anknytning till den tradition, som för Gotlands del går tillbaka ända till medeltiden. Efter anmodan har styrelsens numera avlidne ledamot professor Nils Lithberg verkställt en utredning rörande Gotlands vapen och dess historia. Av denna utredning framgår, säger föreningsstyrelsen, att såväl den gotländska allmogens som den gotländska menighetens i Visby medeltida sigill icke varit en agnus Dei utan en vådur med rutad och flikad fana och korsprydd stång. Stadens äldsta sigill från mitten av 1300-talet har däremot varit en komposition, vari ingått en vådur med tillägg av nimbus, fana och kalk, varav sedermera framgått det Guds lamm, som får anses vara stadens speciella vapen. Med avseende på färgen har landskapsvapnet enligt kungl. brev den 18 juni 1884 och den 20 februari 1885 haft blått fält, medan stadens vapen haft rött.

Då landskapet Gotland och Gotlands län sammanfalla kan det enligt föreningens mening icke ifrågakomma annat än gemensamt vapen för landskapet och länet. Emellertid är det önskvärt att erhålla en mera distinkt skillnad mellan Gotlands vapen och Visby stads vapen. Det har därvid synts föreningens styrelse riktigtast att Visby bibehåller sitt gamla vapen och att landskapet och länet återgår till den gamla traditionen med ett vapen, utvisande en vådur med rutad fana. Styrelsen har i varje fall icke kunnat finna riksheraldikerns förslag tilltalande och har därför med stöd av den historiska utredningen låtit utarbeta ett förslag, som ansluter sig till Gotlands äldsta sigill från 1200-talet.

Gotlandsvapnets historia koncentrerar sig omkring två händelser, dess första uppkomst och dess omvandling från gumse till agnus Dei. Den historiska insikten har, enligt professor Lithberg, givit vid handen att Gotlands allmoge fört ett officiellt märke i form av en vådur med fana vid den tid, då vårt riksvapen erhöll sin nuvarande form, och att sigillet med detta märke sannolikt är ännu några årtionden äldre. Troligen ha gotlänningarna redan före år 1200 haft ett särskilt märke, eller minst ett kvarisekel, innan man möter de första ansatserna till någon som helst svensk rikssköld. Vid medeltidens slut har det tidigare emblemet ändrats till »Guds-lamm». Samtidigt — heter det i professor Lithbergs redogörelse — har svikten och smidigheten i den äldre heraldiska figuren slappats — och denna konstnärliga försämring fortgår fram till dess att genom Dahlbergs Svecia det tama slutresultat uppnåts, som enligt riksheraldikerns senaste förslag är avsett att nu efter ytterligare ett fjärdedels årtusende lagfästas och därtill i en om möjligt ännu mindre konstnärlig form än den Dahlbergska.

Skulle våduren upptagas som Gotlands landsvapen skulle detta innebära, att den vapenbild återställdes som fördes av gotlänningarna under den tid, då ön ännu intager en ledande kulturell och politisk ställning i Norden.

Gotlands läns vapen. I skrivelse till k. m:t har länsstyrelsen yttrat sig med anledning av ett av riksheraldikerämbetet framlagt förslag till vapen för Gotlands län. Det synes riktigt, säger länsstyrelsen, att, där en ursprunglig och mera allmänt begagnad sinnebild för ett län och dess befolkning är känd, denna även beaktas vid utformandet av länets vapen. Den äldsta kända bild av detta slag, som har avseende å Gotland såsom helhet och dess folk, är den av styrelsen för föreningen Gotlands fornvänner beskrivna »en vådur med rutad och flikad fana samt korsprydd stång». Länsstyrelsen ansluter sig till vad föreningen Gotlands fornvänner anfört i ärendet samt anser ett av föreningen uppgjort förslag till vapen lämpligt att läggas till grund vid fastställandet av länsvapen.